

ОПУБЛІКОВАНО: МАТЕРІАЛИ МІЖНАР. НАУК.-ПР. КОНФЕРЕНЦІЇ “РЕГІОН-2006: СТРАТЕГІЯ ОПТИМАЛЬНОГО РОЗВИТКУ” (15-16 ТРАВНЯ 2006 РОКУ, М. ХАРКІВ)/ ГОЛ. РЕД.. КОЛЕГІЇ В.С.БАКІРОВ //РВВ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. В.Н.КАРАЗІНА, ХАРКІВ, 2006. – 350 С. – С. 89-91.

УДК 332.122:379.84

ПРОБЛЕМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНОГО ГОСПОДАРСТВА ПОЛІССЯ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЇХ ПОДОЛАННЯ

Кравченко Н.О.

*Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України, м.Київ 01032,
Київ-32, б-р. Т. Шевченка, 60 natalka_5@ukr.net*

Актуальним завданням сучасної економічної науки є поглиблення досліджень регіональних міжгалузевих комплексів (у тому числі й рекреаційного) із врахуванням концептуальних основ державної регіональної економічної політики. Важливим чинником підвищення рівня віддачі рекреаційного господарства і нарощування основних показників його роботи є вдосконалення територіальної організації рекреаційного господарства регіону.

Територіальна організація рекреаційного господарства – комплекс соціально-економічних і організаційних заходів, спрямованих на підвищення економічної, соціальної та екологічної ефективності рекреаційного господарства на певній території з метою забезпечення оптимальності його функціонування в системі “економіка – природа - соціум”, а також відкрита система взаємопов’язаних та взаємообумовлених функціональних, територіальних та управлінських елементів рекреаційного господарства різних рангів.

Функціонування рекреаційного господарства в Україні і на Поліссі, зокрема, супроводжується рядом проблем, у тому числі пов’язаних із його територіальною організацією, від успішного вирішення яких залежить його подальше становлення та розвиток. Незважаючи на потужний рекреаційно-ресурсний потенціал, перешкодою ефективному функціонуванню рекреаційного господарства на Поліссі є наступні чинники.

1. Радіаційне забруднення північних районів Полісся (загальна площа радіаційно уражених територій Поліського економічного району становить 23,9 тис. км²).
2. Зношена матеріально-технічна база закладів відпочинку та розміщення регіону.
3. Не досить розвинена рекреаційна та транспортна інфраструктура.

4. Недостатньо різноманітний асортимент рекреаційних послуг, низька їх якість.
5. Конкуренція з боку суб'єктів рекреаційної господарської діяльності з інших регіонів і країн.
6. Незадовільний рівень інформованості потенційних споживачів рекреаційних послуг та інвесторів про рекреаційні можливості регіону.
7. Низький рівень платоспроможного попиту з боку населення.
8. Скорочення обсягів фінансування та інвестування рекреаційної сфери.
9. Погіршення екологічної ситуації в регіоні.
10. Спад атрактивності рекреаційних ресурсів природного й антропогенного походження внаслідок нераціонального їх використання та організації недостатньо ефективних заходів з їх охорони.

Виходячи з цього, актуальною науковою проблемою розміщення продуктивних сил рекреаційного господарства є розробка заходів щодо удосконалення його територіальної організації та подолання проблем, пов'язаних із недоліками її сучасного стану. Серед них наступні.

1. Введення в практику рекреаційного господарювання рекреаційної ренти, яка може бути додатковим джерелом надходження коштів у галузь.

2. Створення інформаційної бази Полісся як частини єдиної системи інформування щодо рекреаційного потенціалу регіонів України, суб'єктів рекреаційної господарської діяльності, що діють на ринках рекреаційних послуг, рекреаційні послуги, що вони надають; її популяризація серед населення.

3. Приділення уваги розвитку альтернативних видів туризму (екологічного, сільського та агрорекреаційного, культурно-пізнавального, промисельного, спортивно-оздоровчого та релігійного), що сприятиме вирішенню ряду проблем: залучення до рекреаційного використання нових ресурсів регіону, а до участі в рекреаційній господарській діяльності – малого і середнього бізнесу; створення додаткових робочих місць; урізноманітнення асортименту рекреаційних послуг; раціонального використання рекреаційних ресурсів; надходження коштів від розвитку даних видів туризму до місцевих бюджетів; стимулювання соціально-економічного розвитку регіону; освоєння нових ніш як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках рекреаційних послуг.

4. Окрім розвитку альтернативних видів туризму на Поліссі пропонується декілька ідей щодо урізноманітнення асортименту рекреаційних послуг в регіоні:

- розвиток сімейного відпочинку за системою “таймшер” (Шацькі озера, береги річок Горинь, Случ, Тетерів, Десна, Снов, Сейм, лісових озер);
- організація санаторно-курортного відпочинку для вагітних жінок із забезпеченням кваліфікованого медичного нагляду, збалансованого

харчування, лікувальної фізкультури і т.ін. (екологічно чисті території Полісся);

- організація молодіжних таборів (на екологічно чистих територіях) і таборів сімейного відпочинку (приміські рекреаційні смуги);
- відкриття кафе при літературно-меморіальних, історико-етнографічних та краєзнавчих музеях із використанням їх тематичного напрямку, особливостей місцевої кухні і т.п.;
- організація театралізованих дійств, що відображають давні події або обряди та звичаї, у палацово-паркових комплексах і музеях;
- розвиток екстремального туризму, що, в принципі вже відбувається у зоні відчуження.

5. Розвиток рекреаційної інфраструктури вздовж транспортних коридорів, що проходять територією Полісся, залучення до рекреаційного процесу відповідного потенціалу населених пунктів, що знаходяться поблизу великих транспортних мереж, що сприятиме розвитку в'їзного туризму та поліпшенню транспортної доступності осередків туристичної діяльності.

6. Диференційований підхід до використання ресурсів окремих територій. На території Поліського економічного району можна виділити 3 рекреаційні мезорегіони: **Південно-Поліський** у складі Південно-Волинського, Дубенського, Рівненського, Березнівського, Новоград-Волинського та Житомирського рекреаційних районів, **Північно-Поліський**, який включає Шацький та Поліський радіоекологічний рекреаційні райони, а також **Східно-Поліський** до якого входять Деснянський, Остерсько-Удайський та Задеснянський райони, - кожен з яких характеризується специфічними природними, соціально-економічними умовами розвитку рекреаційної діяльності, наявністю рекреаційного каркасу території, спеціалізацією рекреаційного господарства, певним типом рекреаційних ресурсів. Ця специфіка повинна враховуватись в процесі розвитку окремих видів рекреаційної діяльності

7. Сприяння утворенню та підтримка кластерів (об'єднань виробників рекреаційних послуг із допоміжними підприємствами, організаціями і установами, що постачають перших сировиною, матеріалами, напівфабрикатами, інформацією, здійснюють технічне та кадрове забезпечення, надають консалтингові та маркетингові послуги та послуги реалізації) для повного використання рекреаційних можливостей регіону, в які б об'єднувались підприємства, установи та організації, що працюють у рекреаційній та суміжних сферах, здатні спільними зусиллями підвищити власну продуктивність та з максимальною ефективністю реалізувати мету рекреаційної діяльності. Такими об'єднаннями можуть бути кластери "Шацький", "Ковель-Луцьк", "Берестечко – Рівне" (міжобласний), "Східно-Волинський".

Саме ці заходи, спрямовані на удосконалення територіальної організації рекреаційного господарства Полісся, повинні закласти підґрунтя для підвищення ефективності його функціонування в регіоні.

